

DEFENSE

Cooperation

Agreement Between the UNITED STATES OF AMERICA and NORWAY

Signed at Washington and Oslo
March 31 and April 16, 2021

Entered into force June 17, 2022

NOTE BY THE DEPARTMENT OF STATE

Pursuant to Public Law 89—497, approved July 8, 1966
(80 Stat. 271; 1 U.S.C. 113)—

“ . . .the Treaties and Other International Acts Series issued under the authority of the Secretary of State shall be competent evidence . . . of the treaties, international agreements other than treaties, and proclamations by the President of such treaties and international agreements other than treaties, as the case may be, therein contained, in all the courts of law and equity and of maritime jurisdiction, and in all the tribunals and public offices of the United States, and of the several States, without any further proof or authentication thereof.”

SUPPLEMENTARY DEFENSE COOPERATION AGREEMENT
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF
THE UNITED STATES OF AMERICA
AND
THE GOVERNMENT OF
THE KINGDOM OF NORWAY

CONTENTS

	Preamble
I.	Scope and Purpose
II.	Definitions
III.	Access to and Use of Agreed Facilities and Areas
IV.	Prepositioning of Defense Equipment, Supplies, and Materiel
V.	Property Ownership
VI.	Security
VII.	Entry and Exit
VIII.	Logistics Support
IX.	Motor Vehicles
X.	Licenses
XI.	Movement of Aircraft, Vessels, and Vehicles
XII.	Criminal Jurisdiction
XIII.	Custody and Access
XIV.	Discipline
XV.	Claims
XVI.	Official Tax Exemptions
XVII.	Personal Tax Exemptions
XVIII.	Official Importation and Exportation
XIX.	Personal Importation and Exportation
XX.	Customs Procedures
XXI.	Military Service Activities
XXII.	Military Post Offices
XXIII.	Currency and Exchange
XXIV.	Labor
XXV.	Contracting Procedures
XXVI.	U.S. Contractors
XXVII.	Environment, Public Health, and Safety
XXVIII.	Utilities and Communications
XXIX.	Implementation and Disputes
XXX.	Entry Into Force, Amendment, and Duration
ANNEX A	Agreed Facilities and Areas

The Government of the United States of America (the “United States”) and the Government of the Kingdom of Norway (“Norway”), hereinafter referred to collectively as “the Parties” and individually as a “Party”,

Cognizant of the rights and obligations deriving from the North Atlantic Treaty, signed at Washington on April 4, 1949, which entered into force August 24, 1949;

Considering that United States (“U.S.”) forces, their dependents, and U.S. contractors may be present in the territory of Norway and that the purpose of such presence of U.S. forces is to further the efforts of the Parties to promote peace and security in the areas of mutual interest and benefit and to take part in common defense efforts;

Acknowledging that the presence of U.S. forces contributes to strengthening the security and stability of Norway and the region;

Desiring to share in the responsibility of supporting those U.S. forces that may be present in the territory of Norway in an equitable and sustainable manner;

Recognizing the Mutual Defense Assistance Agreement Between the United States of America and Norway, with annexes, signed at Washington January 27, 1950 (the “1950 Agreement”), which entered into force February 24, 1950, and recalling the more than seventy years of defense cooperation thereunder;

Recognizing the Agreement Between the Government of the United States of America and the Government of Norway Concerning Relief From Taxation of the United States Government Expenditures in Norway for the Common Defense, effected by exchange of notes at Oslo June 27, 1952 (the “1952 Agreement”), which entered into force June 27, 1952, with related exchange of notes at Oslo June 27, 1952;

Recognizing the Agreement Between the Parties to the North Atlantic Treaty Regarding the Status of Their Forces, signed at London June 19, 1951 (the “NATO SOFA”), which entered into force August 23, 1953, including its provision regarding separate arrangements supplementary to the NATO SOFA;

Recognizing the Acquisition and Cross Servicing Agreement Between the Government of the United States of America Represented by the Department of Defense and the Government of the Kingdom of Norway Represented by the Ministry of Defense, with annexes, signed at Oslo and Stuttgart July 8 and August 5, 2009 (the “ACSA”), which entered into force August 5, 2009;

Recognizing the Agreement Between the Government of the United States of America and the Government of Norway Relating to the Safeguarding of Classified Information, with annex, effected by exchange of notes at Oslo February 26, 1970, which entered into force February 26, 1970, as amended by exchange of notes at Oslo September 27, 1984;

Recognizing the need to enhance their common security, to contribute to international peace and stability, and to deepen cooperation in the areas of defense and security; and

Desiring to conclude an agreement on the enhanced cooperation between the United States and Norway;

Have agreed as follows:

ARTICLE I

SCOPE AND PURPOSE

1. This Agreement sets forth the framework for enhanced partnership and defense and security cooperation between the United States and Norway, builds upon more than seventy years of defense cooperation exemplified by the 1950 Agreement, and supplements the terms and conditions set forth in the NATO SOFA that govern the presence of U.S. forces and their dependents in the territory of Norway and, in specific situations indicated herein, the presence and activities of U.S. contractors in the territory of Norway.

2. All activities under this Agreement shall be conducted with full respect for the sovereignty, laws, and international legal obligations of Norway, including with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Norwegian territory. Nothing in this Agreement alters Norwegian policies with regard to the stationing of foreign forces on Norwegian territory, and the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Norwegian territory.

ARTICLE II DEFINITIONS

For purposes of this Agreement, the following terms are hereunder defined:

1. "U.S. forces" means the entity comprising the force and the civilian component, and all property, equipment, and materiel (including vehicles, vessels, and aircraft operated by or for the United States) of the U.S. Armed Forces present in the territory of Norway.
2. "Force" has the meaning set forth in Article I, Paragraph 1(a), of the NATO SOFA.
3. Except as otherwise provided in Article XV of this Agreement, "civilian component" has the meaning set forth in Article I, Paragraph 1(b), of the NATO SOFA, and also includes: a) employees of non-Norwegian, non-commercial organizations who are nationals of the United States or ordinarily resident in the territory of the United States and who are not ordinarily resident in the territory of Norway, and who, solely for the purpose of contributing to the welfare, morale, or education of U.S. forces, are accompanying those forces in the territory of Norway; and b) dependents employed by U.S. forces, including for the purposes of the military service activities contemplated in Articles XXI and XXII of this Agreement, and by the non-commercial organizations referred to in this Paragraph.
4. "U.S. contractors" means legal entities that are not incorporated nor ordinarily domiciled in the territory of Norway under Norwegian law, including their employees who are not nationals of Norway nor ordinarily resident in the territory of Norway, and individuals who are not nationals of Norway nor ordinarily resident in the territory of Norway, when those entities or individuals are present in the territory of Norway under a contract or subcontract with the U.S. Department of Defense to supply goods and services in connection with activities under this Agreement.
5. "Norwegian contractors" means legal entities that are incorporated or ordinarily domiciled in the territory of Norway under Norwegian law, including their employees, employees of U.S. contractors who are nationals of Norway or ordinarily resident in the territory of Norway, and individuals who are nationals of Norway or ordinarily resident in the territory of Norway, when those entities or individuals are present in the territory of Norway under a contract or subcontract with the U.S. Department of Defense to supply goods and services in connection with activities under this Agreement.
6. "Dependent" has the meaning set forth in Article I, Paragraph 1(c), of the NATO SOFA, and also includes a family member of a member of the force or the civilian component who (a) is financially, legally, or for reasons of health dependent upon and supported by such member; (b) shares the quarters occupied by such member; and (c) is present in the territory of Norway with the consent of U.S. forces authorities.
7. "Agreed Facilities and Areas" means the facilities and areas in the territory of Norway listed in Annex A to this Agreement that are used with the consent of Norway by U.S. forces, U.S. contractors, Norwegian contractors, dependents, and others as mutually agreed.

8. "Executive Agent" means the U.S. Department of Defense for the United States and the Royal Ministry of Defence of the Kingdom of Norway for Norway, or their respective designees.

9. "Official U.S. Information" means information that is owned by, produced for or by, or is subject to the control of the United States.

ARTICLE III
ACCESS TO AND USE OF AGREED FACILITIES AND AREAS

1. With full respect for the sovereignty, laws, and international legal obligations of Norway, including with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Norwegian territory, and with consultation and consideration of the views of both Parties, U.S. forces, U.S. contractors, Norwegian contractors, dependents, and others as mutually agreed are authorized unimpeded access to and use of Agreed Facilities and Areas for visits; training; exercises; maneuvers; transit; support and related activities; refueling of aircraft; bunkering of vessels; landing and recovery of aircraft; temporary maintenance of vehicles, vessels, and aircraft; accommodation of personnel; communications; staging and deploying of forces and materiel; pre-positioning of equipment, supplies, and materiel; security assistance and cooperation activities; joint and combined training activities; humanitarian and disaster relief activities; contingency operations; construction in support of mutually agreed activities; and such other purposes as the Parties or their Executive Agents may agree, including those undertaken in the framework of the North Atlantic Treaty. The Parties shall have joint access to and use of Agreed Facilities and Areas, except for any portions thereof specifically designated by the Parties or their Executive Agents for the exclusive access and use of U.S. forces.

2. In furtherance of such activities and purposes, Norway authorizes U.S. forces to control entry to Agreed Facilities and Areas, or portions thereof, that have been provided for exclusive use by U.S. forces, and to coordinate entry with Norwegian authorities at Agreed Facilities and Areas jointly used by U.S. forces and Norwegian Armed Forces, for purposes of safety and security. The Parties intend that the Executive Agents will establish procedures, including through implementing arrangements as appropriate, to cooperate regarding operational and security concerns for access to Agreed Facilities and Areas.

3. When requested, the Norwegian Executive Agent shall make reasonable efforts to facilitate temporary access and use by U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors to public land and facilities (including roads, ports, and airfields) that are not a part of an Agreed Facility and Area, including those owned or controlled by Norway or by local authorities, and to private land and facilities (including roads, ports, and airfields) for use in support of U.S. forces. Such facilitation shall be without cost to U.S. forces, U.S. contractors, or Norwegian contractors.

4. In making Agreed Facilities and Areas available and in the use of such Agreed Facilities and Areas, the Parties shall give due regard to operational and security concerns. The Parties intend that the Executive Agents will establish procedures, including through implementing arrangements as appropriate, to cooperate regarding operational and security concerns at Agreed Facilities and Areas.

5. Norway shall furnish, without rental or similar costs to U.S. forces, all Agreed Facilities and Areas, including those jointly used by U.S. forces and Norwegian Armed Forces.

6. U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors may undertake construction activities on, and make alterations and improvements to, Agreed Facilities and Areas in furtherance of the activities and purposes set forth in Article III, Paragraph 1, of this Agreement.

U.S. forces shall consult with the Norwegian Executive Agent on issues regarding such construction, alterations, and improvements, including in regards to obtaining the authorizations and permits as described in Paragraph 7 of this Article, based on the Parties' shared intent that the technical requirements and construction standards of any such projects undertaken by or on behalf of U.S. forces should be consistent with the requirements and standards of both Parties. Towards this end, the Parties intend that the Executive Agents will implement this Paragraph in accordance with mutually determined procedures, including through implementing arrangements as appropriate. U.S. forces may carry out such construction, alterations, and improvements with members of the force.

7. The Norwegian Executive Agent shall facilitate the efforts of U.S. forces in these undertakings by obtaining the necessary Norwegian authorizations and permits for such construction, alterations, and improvements, performed by or on behalf of U.S. forces. Such authorizations and permits shall be issued without cost to U.S. forces, U.S. contractors, or Norwegian contractors.

8. U.S. forces shall be responsible for the construction and development costs for Agreed Facilities and Areas provided for the exclusive use of U.S. forces, and for the operations and maintenance costs thereof, unless otherwise provided for in a previous or subsequent arrangement or agreement between the Parties.

9. The Parties shall be responsible on the basis of proportionate use for the construction and development costs and operations and maintenance costs of Agreed Facilities and Areas provided for joint use, or otherwise used jointly by U.S. forces and Norwegian Armed Forces, unless otherwise provided for in a previous or subsequent arrangement or agreement between the Parties.

10. Funding of construction projects undertaken by U.S. forces shall be in accordance with U.S. laws and regulations.

11. The Parties shall cooperate on planning regarding the use and development at, around, and adjacent to Agreed Facilities and Areas to ensure the implementation of this Agreement over the long term.

12. Nothing in this Article alters Norwegian policies with regard to the stationing of foreign forces on Norwegian territory, and the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Norwegian territory.

ARTICLE IV
PREPOSITIONING OF DEFENSE EQUIPMENT,
SUPPLIES, AND MATERIEL

1. With full respect for the sovereignty, laws, and international legal obligations of Norway, including with regard to the stockpiling of certain types of weapons on Norwegian territory, and with consultation and consideration of the views of both Parties, U.S. forces may transport, preposition, and store defense equipment, supplies, and materiel ("prepositioned materiel") at Agreed Facilities and Areas, and at other locations as mutually agreed. U.S. forces shall notify, in advance, the Norwegian Armed Forces regarding the types, quantities, and delivery schedules of such prepositioned materiel that U.S. forces intend to transport or preposition in the territory of Norway, as well as regarding U.S. contractors and Norwegian contractors who make such deliveries.

2. The prepositioned materiel of U.S. forces and the facilities or portions thereof designated for storage of such prepositioned materiel shall be for the exclusive use of U.S. forces. U.S. forces shall have exclusive control over the access to, use of, and disposition of such prepositioned materiel and shall have the unencumbered right to remove such prepositioned materiel at any time from the territory of Norway.

3. U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors shall have unimpeded access to and use of storage facilities for all matters related to the prepositioning and storage of prepositioned materiel, including delivery, management, inspection, use, maintenance, and removal of such prepositioned materiel, regardless of whether these storage facilities are Agreed Facilities and Areas. Aircraft, vehicles, and vessels operated by or for U.S. forces shall have access to aerial ports and seaports of Norway and other locations, as agreed, for the delivery to, storage and maintenance in, and removal from the territory of Norway of U.S. forces' prepositioned materiel.

4. The Parties shall consult as necessary on activities pursuant to this Article.

5. Nothing in this Article alters Norwegian policies with regard to the stationing of foreign forces on Norwegian territory, and the stockpiling or deployment of nuclear weapons on Norwegian territory.

ARTICLE V
PROPERTY OWNERSHIP

1. All buildings, non-relocatable structures, and assemblies affixed to the land in Agreed Facilities and Areas, including those altered or improved by U.S. forces, shall remain the property of Norway. All such buildings, structures, and assemblies constructed by U.S. forces shall become the property of Norway, once constructed, but shall be used by U.S. forces until no longer needed by U.S. forces.

2. U.S. forces shall return as the sole and unencumbered property of Norway any Agreed Facility or Area, or any portion thereof, including buildings, non-relocatable structures, and assemblies constructed by U.S. forces once no longer used by U.S. forces, provided that the United States shall incur no expense to do so. The Parties or their Executive Agents shall consult regarding the terms of return of any Agreed Facility or Area, including potential compensation for the mutually determined residual value, if any, of improvements or construction made by the United States.

3. U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors shall retain title to all goods, equipment, materiel, supplies, relocatable structures, and other movable property they have imported into or acquired within the territory of Norway in connection with this Agreement unless and until such time as they surrender title.

4. The Parties or their Executive Agents may consult regarding the possible transfer or purchase of U.S. forces' equipment determined to be excess to the needs of the United States, as may be authorized by U.S. laws and regulations.

ARTICLE VI SECURITY

1. Norway shall take such measures as are necessary to ensure the protection, safety, and security of U.S. forces, U.S. contractors, Norwegian contractors, dependents, and prepositioned materiel, and the protection and security of Official U.S. Information. In furtherance of this responsibility, Norwegian and U.S. forces authorities shall cooperate closely to ensure that security and protection is provided.
2. The U.S. forces shall coordinate security plans with Norwegian authorities.
3. Consistent with Article VII, Paragraph 10 of the NATO SOFA and subject to Paragraph 4 of this Article for civilian-operated portions of Agreed Facilities and Areas, U.S. forces are authorized to exercise the rights and authorities necessary within Agreed Facilities and Areas for U.S. forces' use, operation, defense, or control of Agreed Facilities and Areas by taking appropriate and proportionate measures, including such measures necessary to maintain or restore order and to protect U.S. forces, U.S. contractors, Norwegian contractors, and dependents.
4. Within the immediate vicinity of Agreed Facilities and Areas and within civilian-operated portions of Agreed Facilities and Areas, Norwegian authorities shall take necessary measures to ensure U.S. forces' use, operation, defense, and control of Agreed Facilities and Areas. In extraordinary circumstances, and in accordance with mutually approved security plans, U.S. forces may take necessary and proportionate measures to maintain or restore the security, defense, and continuity of operations of U.S. forces.

ARTICLE VII ENTRY AND EXIT

1. Norway shall not require countersignature of movement orders under Article III, Paragraph 2(b), of the NATO SOFA.
2. In accordance with the NATO SOFA, Norway shall not require passports or visas for entry into and departures from the territory of Norway for members of the force holding the required personal identity card and a valid movement order. Further, Norway shall not require visas for entry into and departure from the territory of Norway for members of the civilian component, dependents, and U.S. contractors holding a valid passport and a U.S. Department of Defense identification card, an official movement order, or letter of authorization issued by the competent authority of the United States. Norwegian authorities shall make any annotations required by Norwegian law in the passports of members of the civilian component, U.S. contractors, and dependents.
3. U.S. forces, dependents, and U.S. contractors shall be exempt from regulations governing the registration and control of aliens.
4. Should a member of the U.S. forces die or leave the territory of Norway on transfer, the dependents of such member shall continue to be accorded the status of dependents under this Agreement for a period of ninety (90) days after such death or transfer. In cases where dependent children are enrolled in education facilities in the territory of Norway prior to the member's death or transfer, the dependents shall continue to be accorded the status of dependents for a period of not less than thirty (30) calendar days after the end of the school year or termination of enrollment.

ARTICLE VIII LOGISTICS SUPPORT

1. Norway shall use best efforts, considering its internal national requirements and available capabilities, to provide to U.S. forces, upon request, logistics support to conduct activities under this Agreement.
2. As appropriate, such logistics support shall be provided, and reimbursement made, in accordance with existing agreements or arrangements, including the ACSA, unless otherwise mutually determined.
3. For any logistics support not addressed by Paragraph 2 of this Article, U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors shall pay reasonable costs for logistics support requested and received in connection with activities under this Agreement. In this regard, Norway shall accord to U.S. forces treatment no less favorable than is accorded to the Norwegian Armed Forces, including charging U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors rates no less favorable than those paid by the Norwegian Armed Forces for similar logistics support, less taxes, fees, and similar charges.

ARTICLE IX MOTOR VEHICLES

1. Norwegian authorities shall honor the registration and licensing by U.S. military and civilian authorities of motor vehicles and trailers of U.S. forces, U.S. contractors, and dependents. Upon the request of U.S. forces authorities, Norwegian authorities shall issue without charge license plates for U.S. forces' official, non-tactical vehicles in accordance with procedures established for the Norwegian Armed Forces, and license plates that are indistinguishable from those issued to the Norwegian population at large for private motor vehicles of the members of the U.S. forces, U.S. contractors, and dependents. This Paragraph shall be implemented in accordance with mutually determined procedures.
2. U.S. forces authorities shall take adequate safety measures with regard to motor vehicles and trailers registered and licensed by them or used by U.S. forces in the territory of Norway.

ARTICLE X LICENSES

1. A license or other permit issued by U.S. authorities to a member of the U.S. forces or a U.S. contractor, empowering the holder to operate vehicles, vessels, or aircraft of the force shall be valid for such operation within the territory of Norway.
2. Norwegian authorities shall accept as valid, without a driving test or fee, driving licenses issued by the United States, its States, or political subdivisions for the operation of private motor vehicles by members of the U.S. forces and their dependents, and U.S. contractors. International drivers' licenses shall not be required.
3. Norway shall not require members of the U.S. forces or U.S. contractors to obtain professional licenses issued by Norway in relation to the provision of services in connection with this Agreement to U.S. forces, dependents, U.S. contractors, and other persons as mutually agreed provided they hold a valid U.S. professional license, professional license from a Member State of the European Economic Area, or other adequate professional qualifications accepted by U.S. authorities.

ARTICLE XI
MOVEMENT OF AIRCRAFT, VESSELS, AND VEHICLES

1. In accordance with applicable clearances issued by Norwegian authorities in response to requests made pursuant to mutually determined procedures, aircraft, vessels, and vehicles operated by or exclusively for U.S. forces may enter, exit, move freely, and conduct specified activities, including but not limited to aerial refueling, within the territory of Norway. Such aircraft, vessels, and vehicles shall respect the relevant rules of air, maritime, and land safety and movement.
2. Clearances granted for multiple unspecified entries, exits, and movements within the territory of Norway shall be limited to a maximum of one year and shall not include Svalbard, Jan Mayen, and Bouvetøya.
3. Aircraft, vessels, and vehicles operated by or exclusively for U.S. forces shall be free from boarding and inspection without the consent of the United States.
4. Aircraft operated by or exclusively for U.S. forces shall not be subject to air navigation fees, dues, or other charges, such as overflight, en route, or terminal navigation fees, and shall not be subject to landing or parking fees at government-owned and operated airfields in the territory of Norway.
5. Vessels operated by or exclusively for U.S. forces shall not be subject to payment of pilotage or port fees, lighterage charges, harbor dues, or similar charges at government-owned and operated ports in the territory of Norway.
6. U.S. forces, and U.S. contractors and Norwegian contractors that are operating on behalf of U.S. forces, shall pay reasonable charges for services requested and received, at rates no less favorable than those paid by the Norwegian Armed Forces, less taxes, fees, and similar charges.

ARTICLE XII CRIMINAL JURISDICTION

1. For purposes of determining whether an alleged criminal offense has arisen out of any act or omission done in the performance of official duty by a member of the U.S. forces under Article VII, Paragraph 3(a)(ii), of the NATO SOFA, determination by the appropriate U.S. forces authority in the territory of Norway that such act or omission was done in the performance of official duty shall constitute conclusive proof of the fact. Norwegian authorities may present any information bearing on the official duty determination and U.S. authorities shall take full account of such information and the Parties shall consult as soon as practicable. In those instances where Norwegian authorities believe the circumstances require review of the duty determination, Norwegian authorities retain the option of requesting confirmation from higher U.S. authorities.
2. Norway waives its primary right to exercise criminal jurisdiction over members of the U.S. forces as provided by Article VII, Paragraph 3(c), of the NATO SOFA. In specific cases that Norwegian authorities determine involve special circumstances, Norwegian authorities may withdraw the waiver by providing a statement in writing to the competent U.S. forces authorities not later than thirty (30) days after receipt of the notification described in Paragraph 3 of this Article.
3. Subject to any particular arrangements that may be made for minor offenses, U.S. forces authorities shall notify Norwegian authorities as soon as practicable of each case falling under the provisions of Paragraph 2 of this Article.
4. Whenever a member of the U.S. forces, or a dependent, is prosecuted by Norwegian authorities, jurisdiction shall be exercised by Norwegian civilian courts of ordinary jurisdiction.
5. Members of the U.S. forces and dependents shall not be tried *in absentia* without their consent.
6. Recognizing that Norway has the right to take appropriate investigatory measures regarding alleged offenses, the competent authorities of the Parties shall cooperate in the carrying out of all necessary investigations into alleged offenses, as referred to in Article VII, Paragraph 6(a) of the NATO SOFA.

ARTICLE XIII CUSTODY AND ACCESS

1. Norwegian authorities shall notify U.S. forces authorities immediately when a member of the U.S. forces, or a dependent, is arrested or detained by Norwegian authorities. U.S. forces authorities shall have prompt access, in coordination with Norwegian authorities, to any such individual whenever requested. U.S. forces shall be permitted to be present during all proceedings, including interrogations of such member or dependent by Norwegian authorities.

2. A member of the U.S. forces or a dependent under investigation or pending trial by Norwegian authorities shall remain under the control of, or be handed over to, U.S. forces authorities, if such authorities so request, until the conclusion of all related judicial proceedings, including appellate proceedings. In such cases, U.S. forces authorities shall ensure the appearance at such proceedings of the member of the force. U.S. forces authorities shall only request that a member of the civilian component or a dependent remain under the control of or be handed over to U.S. forces authorities if such authorities are able to ensure the appearance of such persons at such proceedings. In cases that Norwegian authorities determine involve special circumstances pursuant to Article XII of this Agreement, U.S. forces authorities shall give sympathetic consideration to a request by Norwegian authorities for control of a member of the U.S. forces or a dependent until the conclusion of all judicial proceedings. In the event Norwegian judicial proceedings are not completed within one (1) year of their commencement, U.S. forces authorities shall be relieved of any obligations under this Paragraph. This period of time may be extended by six (6) months as agreed to by U.S. forces authorities and Norwegian authorities. Such an extension shall be agreed to unless this jeopardizes the defendant's right to a speedy trial. Any further extensions shall be by mutual agreement.

3. Any period of time spent in restraint exercised by Norwegian authorities or U.S. forces authorities shall be credited against any sentence to confinement eventually adjudged in the same case.

4. Except as otherwise agreed by the Parties, confinement imposed by a Norwegian court upon a member of the U.S. forces, or a dependent, shall be served in one or more Norwegian penal institutions designated for such purposes by the Parties. Norwegian authorities shall permit U.S. forces authorities to visit such persons outside of regular visiting hours and to provide such persons with assistance, including for their health, welfare, and morale, such as clothing, food, bedding, medical and dental care, and religious counseling upon coordination with the appropriate Norwegian officials. Norwegian authorities shall permit family members to visit such persons in accordance with regular visiting hours and as also may be agreed by special arrangement, and to provide such persons with appropriate assistance, including for their health, welfare, and morale upon coordination with the appropriate Norwegian officials.

ARTICLE XIV DISCIPLINE

1. U.S. forces authorities shall be responsible for the maintenance of discipline over U.S. forces and, for this purpose, may police the Agreed Facilities and Areas or other camps, establishments, or premises where they may be located as the result of this Agreement or any other agreement or arrangement.
2. Where the Agreed Facilities and Areas or other camps, establishments, or premises, or parts thereof, are jointly used with the Norwegian Armed Forces, the appropriate authorities of the Parties shall establish coordination procedures concerning the policing of such jointly used locations.
3. Recognizing that Norway has sovereign law enforcement authorities within the territory of Norway, U.S. forces authorities may authorize the use of military police units for the maintenance of discipline over U.S. forces in communities near military facilities and areas where U.S. forces are located, in accordance with mutually determined procedures and in coordination with Norwegian officials.

ARTICLE XV CLAIMS

1. Members of the U.S. forces, including the civilian component, shall not be subject to any proceedings for civil claims or administrative penalties arising out of acts or omissions attributable to such persons done in the performance of their official duties. Such claims may be presented to Norwegian authorities and processed according to the provisions contained in Article VIII of the NATO SOFA.
2. For purposes of this Article, the term "civilian component" shall include all persons, regardless of their nationality or place of residence, who are U.S. Government employees acting in the performance of official duty as assigned by U.S. forces, but shall not include U.S. contractors, Norwegian contractors, or employees of those contractors, or non-commercial organizations, regardless of their nationality or place of residence.
3. For purposes of determining whether potential civil liability has arisen out of any act or omission done in the performance of official duty by a member of the U.S. forces, including the civilian component, certification by the appropriate U.S. forces authority in the territory of Norway that such act or omission was done in the performance of official duty shall constitute conclusive proof of the fact. Norwegian authorities retain the option of requesting confirmation from the next higher U.S. military echelon.
4. Members of the U.S. forces, including the civilian component, shall not suffer default judgments or actions prejudicial to their interests when official duties or duly authorized absences temporarily prevent their attendance at non-criminal proceedings. If this provision results in an undue delay to non-criminal proceedings, U.S. forces authorities shall promptly inform Norwegian authorities, upon their request, of the expected date of return of the individual.

ARTICLE XVI OFFICIAL TAX EXEMPTIONS

1. Confirming the spirit of the 1950 Agreement and consistent with the 1952 Agreement, along with specific exemptions found therein, with regard to value added taxes ("VAT"), sales taxes, use taxes, excise taxes, and similar or successor taxes, an exemption shall apply to acquisitions by or for U.S. forces of goods, materiel, supplies, services, equipment, and other property (a) acquired for the ultimate use by U.S. forces; (b) to be consumed in the performance of a contract with or on behalf of U.S. forces; or (c) to be incorporated into articles or facilities used by U.S. forces. U.S. forces shall provide to Norwegian authorities an appropriate certification that such goods, materiel, supplies, services, equipment, and other property are for U.S. forces.

2. An exemption shall be applied to acquisitions referred to in Paragraph 1 in accordance with mutually determined procedures. Such an exemption shall be applied at the point of purchase, if the transaction is accompanied by the appropriate certification referred to in Paragraph 1 above. For all other purchases, or in the event a vendor is unable to provide such point of purchase exemption, the exemption shall be granted by reimbursement within thirty (30) days of receipt of a request.

ARTICLE XVII

PERSONAL TAX EXEMPTIONS

1. Confirming the spirit of the 1950 and 1952 Agreements, members of the U.S. forces and dependents shall not be liable to pay any tax, fee, license charge, or similar charges, including VAT, in the territory of Norway on the purchase, ownership, possession, use, transfer between themselves, or transfer in connection with death of their tangible movable property imported into the territory of Norway or acquired there for their own personal use. An exemption shall be applied in accordance with procedures mutually determined. Members of the U.S. forces and dependents who possess or use sound and television broadcast receiving apparatus and Internet-capable devices in the territory of Norway shall be exempt from taxes, fees, license charges, or similar charges related to such use or possession. Motor vehicles owned by members of the U.S. forces and dependents shall be exempt from Norwegian road taxes, registration or license fees, and similar charges, but not from the payment of tolls for the use of roads, bridges, and tunnels paid by members of the general public.
2. The exemption from taxes on income provided by Article X of the NATO SOFA shall also apply to:
 - a) income received by members of the U.S. forces, dependents, and employees of U.S. contractors who are not nationals of Norway nor ordinarily resident in the territory of Norway from employment with the organizations referred to in Article II, Paragraph 3, of this Agreement; and activities addressed in Articles XXI and XXII of this Agreement;
 - b) income received by members of the U.S. forces and dependents from any individual, corporation, or entity other than Norwegian individuals, corporations, or entities residing within the territory of Norway for tax purposes; and
 - c) salaries, wages, and other similar remuneration received by employees of U.S. contractors who are present in the territory of Norway solely to perform a contract or subcontract for U.S. forces from employment under such contract or subcontract, as well as income received by such employees of U.S. contractors from any individual, corporation, or entity other than Norwegian individuals, corporations, or entities residing within the territory of Norway for tax purposes. The Parties intend to consult as necessary to effect the shared goal of preventing abuse by U.S. contractors of the rights granted under this provision.
3. The provisions of Norwegian laws and regulations pertaining to the obligation of an employer or self-employed individual to withhold or prepay income taxes and social security contributions shall not be applicable to income exempt from taxation in the territory of Norway.

ARTICLE XVIII

OFFICIAL IMPORTATION AND EXPORTATION

1. Confirming the spirit of the 1950 and 1952 Agreements, along with the specific exemptions found therein, and with reference to Article XI of the NATO SOFA, goods, materiel, supplies, equipment, and other property (a) imported by U.S. forces; (b) which are for the ultimate use by or for U.S. forces, including to support military service activities provided for in Articles XXI and XXII of this Agreement; (c) which are to be used or consumed in the performance of a contract with or on behalf of U.S. forces; or (d) which are to be incorporated into articles or facilities used by U.S. forces, shall be permitted entry into the territory of Norway free from duties, import or registration fees, and other similar charges, including but not limited to use taxes, excise taxes, and VAT.
2. The goods, materiel, supplies, equipment, and other property referred to in Paragraph 1 of this Article shall be free from any tax or other charge that would otherwise be assessed upon such property after its importation or acquisition, and shall be free from Norwegian export duties upon exportation.
3. The Parties shall cooperate as necessary to ensure that the quantities of goods, materiel, supplies, equipment, and other property imported are reasonable. U.S. forces shall provide Norwegian authorities an appropriate certificate, as provided for in Article XI, Paragraph 4 of the NATO SOFA, that such goods, materiel, supplies, equipment, and other property qualify for the exemption under the terms of this Article. Deposit of the certificate shall be accepted in lieu of a customs inspection by Norwegian authorities of the items imported and exported by or for U.S. forces under this Article. When goods, materiel, supplies, equipment, and other property are imported by U.S. contractors or Norwegian contractors under the terms of this Article, U.S. forces shall require such contractors to use the items exclusively for the execution of U.S. forces' contracts.

ARTICLE XIX
PERSONAL IMPORTATION AND EXPORTATION

1. Members of the U.S. forces, dependents, and U.S. contractors may import their personal effects, furniture, private motor vehicles and other goods intended for their personal or domestic use or consumption free of customs duty and taxes during their assignment in the territory of Norway. This privilege shall apply not only to goods that are the property of such persons but also to goods sent to them by way of gift or delivered to them in fulfillment of contracts concluded with persons not domiciled in the territory of Norway. This Paragraph shall be implemented in accordance with mutually determined procedures.

2. The goods referred to in Paragraph 1 of this Article and other goods acquired free of taxes and/or duties may be sold or otherwise transferred to persons in the territory of Norway. Payment of any taxes due as the result of transactions with persons not entitled to import such goods shall be the responsibility of the ultimate recipient of such goods. Members of the U.S. forces, dependents, and U.S. contractors may freely transfer property referred to in Paragraph 1 of this Article between themselves and such transfers shall be free of tax and/or duty. U.S. forces shall maintain records of these transfers of tax or duty free merchandise. Norwegian authorities shall accept duly filed police reports as conclusive proof that duty and tax free goods of members of the U.S. forces, dependents, and U.S. contractors have been stolen, which shall relieve the individuals of any liability for payment of the tax or duty.

3. Members of the U.S. forces, dependents, and U.S. contractors may re-export (or export) free of export duties or charges, any goods imported (or acquired) by them into the territory of Norway during their period of duty.

ARTICLE XX CUSTOMS PROCEDURES

1. Norway shall take all appropriate measures to ensure the smooth and rapid clearance of imports and exports contemplated under this Agreement. Any customs inspection shall take place expeditiously.
2. Customs inspections under this Agreement shall be carried out in accordance with procedures mutually agreed between Norwegian authorities and U.S. forces. Any customs inspection by Norwegian customs authorities of incoming or outgoing personal property of members of the U.S. forces or dependents shall be conducted when the property is delivered to or picked up from the individual's residence or in accordance with mutually determined procedures.
3. Official U.S. Information may be imported into and exported from the territory of Norway without being subjected to a customs inspection. Official U.S. Information shall be appropriately marked and shall be certified as such by the appropriate U.S. forces authorities.
4. U.S. forces authorities shall establish the necessary measures at facilities where U.S. forces are located to prevent abuses of the rights granted under the customs provisions of the NATO SOFA and this Agreement. U.S. forces authorities and Norwegian authorities shall cooperate in the investigation of any alleged customs violations.

ARTICLE XXI

MILITARY SERVICE ACTIVITIES

1. U.S. forces may establish military service exchanges, commissaries, other sales outlets, open messes, social and educational centers, and recreational service areas in the territory of Norway at mutually agreed locations for use by members of the U.S. forces, dependents, and other categories of authorized personnel as mutually agreed. U.S. forces authorities may operate and maintain the foregoing military service activities directly or through contract with other organizations.
2. U.S. forces may enter into contracts with financial institutions to operate banking and other financial activities in the territory of Norway for purposes under this Agreement for the exclusive use of U.S. forces, U.S. contractors, and dependents, under the current DoD Overseas Military Banking Program or future similar framework, including, but not limited to, enabling cash withdrawals from and deposits to accounts, enabling bill payments, transfer of funds, and online services.
3. The activities and organizations referred to in this Article shall be accorded the same fiscal and customs exemptions granted to U.S. forces. With full respect for Norwegian laws and regulations, such activities and organizations shall be maintained and operated solely in accordance with applicable U.S. laws and regulations. Such activities and organizations shall not be required to collect or pay taxes or other fees for activities related to their operations.
4. U.S. forces shall adopt appropriate measures to prevent the sale of goods and property imported into or acquired in the territory of Norway by the activities and organizations referred to in Paragraphs 1 and 2 of this Article to persons who are not authorized to patronize such activities or organizations.

ARTICLE XXII
MILITARY POST OFFICES

1. U.S. forces may establish, maintain, and operate military post offices for use by U.S. forces, dependents, U.S. contractors, and other categories of authorized personnel as mutually agreed.
2. Mail posted at such post offices may bear U.S. stamps.
3. Recognizing the customary rights of territorial sovereigns, U.S. forces' official mail shall be exempt from inspection, search, or seizure.
4. U.S. forces authorities shall establish appropriate and necessary measures at military post offices to prevent the improper importation of goods into the territory of Norway by members of the U.S. forces, dependents, and U.S. contractors.

ARTICLE XXIII
CURRENCY AND EXCHANGE

1. U.S. forces shall have the right to import, export, and use U.S. currency or financial instruments expressed in the currency of the United States in any amount.
2. U.S. forces authorities may distribute to or exchange for members of the U.S. forces and dependents currency of, and instruments denominated in, the currency valid in:
 - (a) the United States;
 - (b) Norway;
 - (c) the Euro zone; and
 - (d) any other country, to the extent required for the purpose of authorized travel, including travel on leave.
3. Members of the U.S. forces and dependents may:
 - (a) Import and export U.S. currency and instruments denominated in currency of the United States; and
 - (b) Export from the territory of Norway any currency, and instruments denominated in any such currency, provided that such U.S. forces or dependents have either imported such currency or instruments into the territory of Norway, or received such currency or instruments from U.S. forces.
4. U.S. forces authorities shall, in consultation with Norwegian authorities, take appropriate measures in order to prevent any abuse of the rights granted under this Article and to safeguard the system of foreign exchange regulations of Norway insofar as they apply to personnel covered by this Agreement. It is the duty of members of the U.S. forces and dependents to respect the foreign exchange laws of each of the Parties.

ARTICLE XXIV

LABOR

U.S. forces and organizations conducting those military service activities described in Articles XXI and XXII of this Agreement may recruit and employ dependents, as well as persons authorized to be employed in the territory of Norway. Such dependents shall not be required to possess a work permit for the employment referenced in this Article. The United States does not waive its sovereign immunity regarding the employment of such personnel under this Agreement, and procedures for their employment shall be described in an implementing arrangement.

ARTICLE XXV
CONTRACTING PROCEDURES

1. U.S. forces may contract for any goods, materiel, supplies, equipment, and services (including construction) to be furnished or undertaken in the territory of Norway without restriction as to choice of contractor, supplier, or person who provides such goods, materiel, supplies, equipment, or services. U.S. forces shall strive to utilize Norwegian suppliers of goods, materiel, supplies, equipment, and services to the greatest extent practicable, in accordance with U.S. laws and regulations. Such contracts shall be solicited, awarded, and administered in accordance with U.S. laws and regulations. Offerors and contractors shall be clearly informed of the applicable laws and regulations in the solicitation and contract documents.
2. Norway shall accord to U.S. forces treatment in the matter of procurement of goods, services, and utilities no less favorable than is accorded to the Norwegian Armed Forces.

ARTICLE XXVI
U.S. CONTRACTORS

1. Terms and conditions of employment for U.S. contractors shall be set by U.S. forces in accordance with applicable U.S. laws and regulations, and with respect for Norwegian law, to the degree not inconsistent with the military requirements of U.S. forces. U.S. contractors shall be exempt from Norwegian laws and regulations with regard to the licensing and registration of businesses and corporations solely with regard to the provision of goods and services to U.S. forces in the territory of Norway.

2. Employees of U.S. contractors shall be exempt from any requirement to possess a work permit in Norway for work exclusively under contract with or for U.S. forces. U.S. contractors shall be exempt from all corporate tax arising solely from the delivery to U.S. forces of goods or services, or from construction of facilities for U.S. forces. Such contractors shall not be subject to any form of income or profits tax by Norway or local authorities on that portion of its income or profits derived from a contract or subcontract with U.S. forces. U.S. contractors and employees of U.S. contractors shall be exempt from tax reporting obligations to the extent they are exempt from taxation in the territory of Norway.

ARTICLE XXVII
ENVIRONMENT, PUBLIC HEALTH, AND SAFETY

1. The United States confirms that it shall respect relevant Norwegian environmental, public health, including sanitary and phytosanitary matters, and safety laws in the execution of U.S. policies. Norway confirms its policy to implement environmental, public health, and safety laws, regulations, and standards with due regard for the health and safety of U.S. forces, dependents, and U.S. contractors. The Parties agree to pursue a preventative rather than a reactive approach to environmental protection, public health, and safety. The competent authorities of the Parties intend to consult in matters relating to the environment, public health, and safety.
2. To assist in the environmentally sound management of hazardous wastes, Norway shall designate an entity as the competent authority for the purpose of its required notifications under the Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal, adopted at Basel on March 22, 1989, and any implementing legislation. U.S. forces shall provide the information required for Norway to comply with such obligations.

ARTICLE XXVIII
UTILITIES AND COMMUNICATIONS

1. U.S. forces, U.S. contractors, and Norwegian contractors shall be allowed to use water, electricity, and other public utilities in connection with activities under this Agreement on terms and conditions, including rates or charges, no less favorable than those available to the Norwegian Armed Forces or Norway in like circumstances, free from taxes or other government fees or charges. U.S. forces' costs shall be equal to their pro rata share of the use of such utilities.

2. The Parties recognize that it may be necessary for U.S. forces to use the radio spectrum in connection with activities under this Agreement. The United States shall be allowed to operate its own telecommunication systems (as "telecommunication" is defined in the 1992 Constitution and Convention of the International Telecommunication Union). This shall include the right to utilize such means and services as required to ensure full ability to operate telecommunication systems, and the right to use, all necessary radio spectrum for this purpose. Use of the radio spectrum shall be free of cost to the United States. U.S. forces shall coordinate the use of frequencies with the Norwegian Executive Agent unless urgent operational requirements do not permit such coordination.

ARTICLE XXIX
IMPLEMENTATION AND DISPUTES

1. All obligations under this Agreement shall be subject to the availability of appropriated funds authorized for these purposes.
2. As appropriate, the Parties or their Executive Agents may enter into implementing agreements or arrangements to carry out the provisions of this Agreement.
3. The Executive Agents shall consult as necessary to ensure the proper implementation of this Agreement. The Executive Agents shall develop procedures for consultation between their respective staffs on all matters concerning the effective implementation of this Agreement.
4. Disputes concerning the interpretation or application of this Agreement shall be resolved at the lowest level possible and, as necessary, elevated to the Executive Agents for consideration and resolution. Those disputes that cannot be resolved by the Executive Agents shall be referred to the Parties for consultation and resolution, as appropriate.
5. Disputes and other matters subject to consultation under this Agreement shall not be referred to any national court, or to any international court, tribunal, or similar body or to any other third party for settlement.

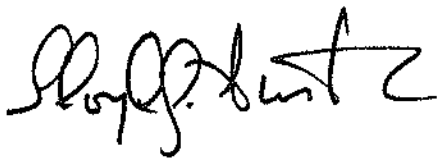
ARTICLE XXX
ENTRY INTO FORCE, AMENDMENT, AND DURATION

1. This Agreement shall enter into force on the date of the later note in an exchange of notes between the Parties indicating that each Party has completed its internal procedures necessary for entry into force of this Agreement.
2. This Agreement may be amended by written agreement of the Parties.
3. This Agreement shall have an initial term of ten (10) years. After the initial term, it shall continue in force, but may be terminated by either Party upon one (1) year's written notice to the other Party through diplomatic channels.
4. Annex A to this Agreement shall form an integral part of this Agreement and may be amended by written agreement of the Parties or their Executive Agents.

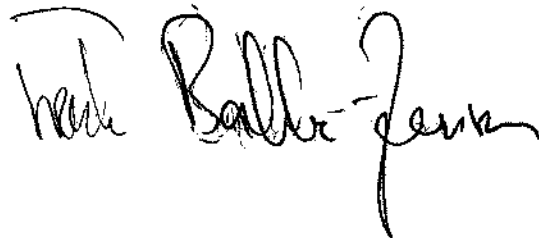
IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Agreement.

DONE at Washington, United States of America, on the 31st day of March, 2021, and Oslo, Norway, on the 16th day of April, 2021, in duplicate, in the English and Norwegian languages, both texts being equally authentic.

**FOR THE GOVERNMENT OF THE
UNITED STATES OF AMERICA:**

**FOR THE GOVERNMENT OF THE
KINGDOM OF NORWAY:**

ANNEX A

Agreed Facilities and Areas

- Rygge Military Air Station and Airfield
- Sola Military Air Station and Airfield
- Evenes Military Air Station and Airfield
- Ramsund Naval Station

**TILLEGGSAVTALE MELLOM AMERIKAS FORENTE STATERS REGJERING OG
KONGERIKET NORGES REGJERING OM FORSVARSSAMARBEID**

INNHALDSFORTEGNELSE

	Fortale
I.	Virkeområde og formål
II.	Definisjoner
III.	Tilgang til og bruk av omforente områder
IV.	Forhåndslagring av forsvarsutstyr, forsyninger og materiell
V.	Eiendomsrett
VI.	Sikkerhet
VII.	Inn- og utreise
VIII.	Logistikkstøtte
IX.	Kjøretøyer
X.	Lisenser og førerrettigheter
XI.	Forflytning av luftfartøyer, fartøyer og kjøretøyer
XII.	Strafferettslig jurisdiksjon
XIII.	Varetekt og tilgang
XIV.	Disiplinærmyndighet
XV.	Rettskrav
XVI.	Avgiftsfritak for offisielle anskaffelser
XVII.	Personlige skatte- og avgiftsfritak
XVIII.	Import og eksport til offisiell bruk
XIX.	Import og eksport til personlig bruk
XX.	Prosedyrer for tollbehandling
XXI.	Militære velferdstjenester
XXII.	Militære postkontorer
XXIII.	Valuta og veksling
XXIV.	Arbeidskraft
XXV.	Kontraktsprosedyrer
XXVI.	Amerikanske kontraktører
XXVII.	Helse, miljø og sikkerhet
XXVIII.	Forsyningstjenester og kommunikasjon
XXIX.	Gjennomføring og tvister
XXX.	Ikrafttredelse, endring og varighet

VEDLEGG A Omforente områder

Amerikas forente staters regjering («USA») og Kongeriket Norges regjering («Norge»), heretter samlet kalt «partene» og hver for seg «part»,

som erkjenner de rettigheter og forpliktelser som følger av traktaten for det nordatlantiske område, undertegnet i Washington 4. april 1949, som trådte i kraft 24. august 1949,

som tar i betraktning at amerikanske styrker og medfølgende samt amerikanske kontraktører kan være til stede på norsk territorium, og at formålet med en slik tilstedeværelse av amerikanske styrker er å støtte innsatsen for å fremme fred og sikkerhet i områder av felles interesse og delta i en felles forsvarsinnsats,

som anerkjenner at amerikanske styrkers tilstedeværelse bidrar til å styrke sikkerheten og stabiliteten i Norge og regionen,

som ønsker å dele ansvaret om å støtte de amerikanske styrkene som kan være til stede på norsk territorium, på en rettferdig og bærekraftig måte,

som verdsetter avtalen mellom USA og Norge om gjensidig hjelp på forsvarsområdet, med vedlegg, undertegnet i Washington 27. januar 1950 («1950-avtalen»), som trådte i kraft 24. februar 1950, og som minner om det påfølgende forsvarssamarbeidet de siste sytti år,

som verdsetter avtalen mellom USA og Norge om fritakelse for toll og andre avgifter i forbindelse med gjennomføringen av de felles forsvarsplaner, inngått i form av noteveksling i Oslo 27. juni 1952 («1952-avtalen»), som trådte i kraft 27. juni 1952, med tilhørende utveksling av noter i Oslo 27. juni 1952,

som verdsetter avtalen mellom partene i traktaten for det nordatlantiske område om status for deres styrker, undertegnet i London 19. juni 1951 («NATO SOFA»), som trådte i kraft 23. august 1953, herunder avtalens bestemmelser om særskilte tilleggsordninger til NATO SOFA,

som verdsetter avtalen om anskaffelser og logistiksamarbeid mellom Amerikas forente staters regjering, representert ved det amerikanske forsvarsdepartementet, og Kongeriket Norges regjering, representert ved det norske forsvarsdepartementet, med vedlegg, undertegnet i Oslo og Stuttgart henholdsvis 8. juli og 5. august 2009 («ACSA»), som trådte i kraft 5. august 2009,

som verdsetter avtalen mellom USA og Norge om beskyttelse av graderte opplysninger, med vedlegg, inngått i form av noteveksling i Oslo 26. februar 1970, som trådte i kraft 26. februar 1970, endret ved noteveksling i Oslo 27. september 1984,

som anerkjenner behovet for å styrke felles sikkerhet, bidra til internasjonal fred og stabilitet og utvikle samarbeidet på områdene forsvar og sikkerhet, og

som ønsker å inngå en avtale om styrket samarbeid mellom USA og Norge,

er blitt enige om følgende:

[*Page 4 was intentionally left blank. There is no text missing.]

[*Page 4 was intentionally left blank. There is no text missing.]

ARTIKKEL I VIRKEOMRÅDE OG FORMÅL

1. Denne avtalen fastsetter rammene for styrket partnerskap og forsvars- og sikkerhetssamarbeid mellom USA og Norge, er basert på mer enn sytti år med forsvarssamarbeid, eksempelvis med 1950-avtalen, og utfyller vilkårene fastsatt i NATO SOFA som regulerer amerikanske styrkers og medfølgendes tilstedeværelse på norsk territorium og, i særskilte situasjoner nevnt i avtalen, amerikanske kontraktørers tilstedeværelse og aktiviteter på norsk territorium.
2. Alle aktiviteter i henhold til denne avtalen skal utføres med full respekt for norsk suverenitet, norske lover og folkerettslige forpliktelser, herunder når det gjelder lagring av visse våpentyper på norsk territorium. Det er ingenting i denne avtalen som endrer den norske basepolitikken eller norsk politikk med hensyn til lagring eller utplassering av kjernefysiske våpen på norsk territorium.

ARTIKKEL II DEFINISJONER

For denne avtales formål er følgende termer definert under:

1. «Amerikanske styrker» forstås som enheten som omfatter styrken og det sivile elementet, og all eiendom, alt utstyr og materiell (herunder kjøretøyer, fartøyer og luftfartøyer som brukes av eller for USA) som tilhører de amerikanske væpnede styrker som er til stede på norsk territorium.
2. «Styrke» forstås slik det er fastsatt i artikkel I nr. 1 bokstav a) i NATO SOFA.
3. Med unntak av det som er fastsatt i artikkel XV i denne avtalen, forstås «sivilt element» slik det er fastsatt i artikkel I nr. 1 bokstav b) i NATO SOFA, og omfatter også a) arbeidstakere hos ikke-norske, ikke-kommersielle organisasjoner som er amerikanske statsborgere eller til vanlig bosatt på amerikansk territorium, og som til vanlig ikke er bosatt på norsk territorium, og som, utelukkende for å bidra til de amerikanske styrkenes velferd, moral eller opplæring, ledsager nevnte styrker på norsk territorium, og b) medfølgende som er arbeidstakere hos amerikanske styrker, herunder for de militære tjenesteaktivitetene beskrevet i denne avtalens artikkel XXI og XXII, og hos de ikke-kommersielle organisasjonene nevnt i dette nummer.
4. «Amerikanske kontraktører» forstås som rettssubjekter som verken er stiftet eller til vanlig hjemmehørende i Norge i henhold til norsk lov, herunder deres arbeidstakere som verken er norske statsborgere eller til vanlig bosatt i Norge, og enkeltpersoner som verken er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, når disse rettssubjektene eller enkeltpersonene er til stede på norsk territorium i henhold til en kontrakt eller underkontrakt med det amerikanske forsvarsdepartementet for å levere varer og tjenester i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen.
5. «Norske kontraktører» forstås som rettssubjekter som er stiftet eller til vanlig hjemmehørende på norsk territorium i henhold til norsk lov, herunder deres arbeidstakere, arbeidstakere hos amerikanske kontraktører som er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, og enkeltpersoner som er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, når disse rettssubjektene eller enkeltpersonene er til stede på norsk territorium i henhold til en kontrakt eller underkontrakt med det amerikanske forsvarsdepartementet for å levere varer og tjenester i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen.
6. «Medfølgende» forstås slik det er fastsatt i artikkel I nr. 1 bokstav c) i NATO SOFA, og omfatter også et familiemedlem til et medlem av styrken eller det sivile elementet som a) av økonomiske, juridiske eller helsemessige årsaker er avhengig og underholdt av nevnte medlem, b) deler bolig med nevnte medlem, og c) befinner seg på norsk territorium etter samtykke fra de amerikanske forsvarsmyndighetene.
7. «Omforente områder» forstås som fasiliteter og områder på norsk territorium oppført i vedlegg A til denne avtalen, og som brukes etter samtykke fra Norge av amerikanske styrker,

amerikanske kontraktører, norske kontraktører, medfølgende og andre som partene er blitt enige om.

8. «Administrativ representant» forstås for USA som det amerikanske forsvarsdepartementet og for Norge som Det kongelige norske forsvarsdepartement, eller deres respektive utpekte representanter.

9. «Offisiell amerikansk informasjon» forstås som informasjon som eies av eller er produsert for eller av USA, eller som er underlagt amerikansk kontroll.

ARTIKKEL III

TILGANG TIL OG BRUK AV OMFORENTE OMRÅDER

1. Med full respekt for norsk suverenitet, norske lover og folkerettslige forpliktelser, herunder når det gjelder lagring av visse våpentyper på norsk territorium, etter konsultasjoner og idet det tas hensyn til begge parter syn, gis amerikanske styrker, amerikanske kontraktører, norske kontraktører, medfølgende og andre som partene er blitt enige om, rett til uhindret tilgang til og bruk av omforente områder for besøk, trening, øving, manøvrer, gjennomreise, støtte og tilhørende aktiviteter, drivstoffylling av luftfartøyer, bunkring av fartøyer, landing og hjemføring av luftfartøyer, midlertidig vedlikehold av kjøretøyer, fartøyer og luftfartøyer, innkvartering av personell, kommunikasjon, oppstilling og utplassering av styrker og materiell, forhåndslagring av utstyr, forsyninger og materiell, sikkerhetsbistand og samarbeidsaktiviteter, felles og kombinerte treningsaktiviteter, humanitære og nødhjelpsaktiviteter, beredskapsoperasjoner, byggevirksomhet i forbindelse med aktiviteter partene er blitt enige om samt andre formål som partene eller deres administrative representanter er blitt enige om, herunder de som utføres innenfor rammen av traktaten for det nordatlantiske område. Partene skal ha felles tilgang til og rett til bruk av omforente områder, med mindre partene eller deres administrative representanter har fastslått at amerikanske styrker skal ha rett til eksklusiv tilgang til og bruk av deler av områdene.
2. Til støtte for slike aktiviteter og formål gir Norge amerikanske styrker tillatelse til å kontrollere tilgangen til de omforente områdene, eller deler av områdene, som amerikanske styrker har eksklusiv rett til å bruke, og til å koordinere med norske myndigheter tilgangen til omforente områder som brukes av amerikanske og norske væpnede styrker i fellesskap, for sikkerhetsmessige formål. Partene vil be de administrative representantene fastsette samarbeidsprosedyrer, også ved egnede gjennomføringsordninger, med hensyn til operasjonelle og sikkerhetsmessige spørsmål for tilgangen til de omforente områdene.
3. Etter anmodning skal den norske administrative representanten gjøre rimelige anstrengelser for å legge til rette for midlertidig tilgang til og bruk for amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører til offentlig eiendom og offentlige fasiliteter (herunder veier, havner og landingsplasser) som ikke er en del av et omforent område, herunder de som er eid eller kontrollert av statlige eller lokale myndigheter, og til private eiendommer og fasiliteter (herunder veier, havner og landingsplasser) til bruk til støtte for amerikanske styrker. Slik tilrettelegging skal være uten kostnader for amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører.
4. Når partene gjør omforente områder tilgjengelige, og ved bruk av nevnte omforente områder, skal partene ta behørig hensyn til operasjonelle og sikkerhetsmessige spørsmål. Partene vil be de administrative representantene fastsette samarbeidsprosedyrer, også ved egnede gjennomføringsordninger, med hensyn til operasjonelle og sikkerhetsmessige spørsmål for de omforente områdene.
5. Norge skal stille til rådighet, uten leiekostnader eller lignende kostnader for amerikanske styrker, alle omforente områder, herunder de som brukes i fellesskap av amerikanske styrker og norske væpnede styrker.

6. Amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører kan utføre byggevirksomhet på, og gjøre endringer og utbedringer i, de omforente områdene til støtte for aktivitetene og formålene fastsatt i artikkel III nr. 1 i denne avtalen. Amerikanske styrker skal konsultere den norske administrative representanten i spørsmål som gjelder nevnte byggevirksomhet, endringer og utbedringer, herunder med hensyn til å innhente godkjenninger og tillatelser nevnt i nr. 7 i denne artikkelen, basert på partenes felles intensjon om at tekniske krav og byggestandarder i prosjekter som gjennomføres av eller på vegne av amerikanske styrker, skal være i samsvar med kravene og standardene til begge parter. I så henseende vil partene be de administrative representantene om å gjennomføre dette punktet i samsvar med omforente prosedyrer, også ved egnede gjennomføringsordninger. Amerikanske styrker kan utføre nevnte byggevirksomhet, endringer og utbedringer med medlemmer av styrken.
7. Den norske administrative representanten skal legge til rette for amerikanske styrkers virksomhet ved å innhente nødvendige norske godkjenninger og tillatelser for nevnte byggevirksomhet, endringer og utbedringer utført av eller på vegne av amerikanske styrker. Nevnte godkjenninger og tillatelser skal utstedes uten kostnader for amerikanske styrker, amerikanske kontraktører eller norske kontraktører.
8. Amerikanske styrker skal være ansvarlig for bygge- og utviklingskostnadene for de omforente områdene som utelukkende skal brukes av amerikanske styrker, og for tilhørende drifts- og vedlikeholdskostnader, med mindre annet fremgår av en tidligere eller senere ordning eller avtale mellom partene.
9. Basert på proporsjonal bruk skal partene stå ansvarlig for bygge- og utviklingskostnadene og drifts- og vedlikeholdskostnadene for de omforente områdene som er til felles bruk eller på annen måte brukes i fellesskap av amerikanske styrker og norske væpnede styrker, med mindre annet fremgår av en tidligere eller senere ordning eller avtale mellom partene.
10. Finansiering av byggeprosjekter som utføres av amerikanske styrker, skal skje i henhold til amerikanske lover og forskrifter.
11. Partene skal samarbeide om planleggingen av bruk og utvikling av omforente områder og nærliggende og tilstøtende områder for å sikre en langsiktig gjennomføring av denne avtalen.
12. Det er ingenting i denne artikkelen som endrer den norske basepolitikken eller norsk politikk med hensyn til lagring eller utplassering av kjernefysiske våpen på norsk territorium.

ARTIKKEL IV

FORHÅNDSLAGRING AV FORSVARSUTSTYR, FORSYNINGER OG MATERIELL

1. Med full respekt for norsk suverenitet, norske lover og folkerettslige forpliktelser, herunder når det gjelder lagring av visse våpentyper på norsk territorium, etter konsultasjoner og idet det tas hensyn til begge parter syn, gis amerikanske styrker adgang til å transportere, forhåndslagre og oppbevare forsvarsutstyr, forsyninger og materiell («forhåndslagret materiell») på omforente områder og på andre steder som partene er blitt enige om. Amerikanske styrker skal varsle norske væpnede styrker på forhånd med hensyn til type, mengde og leveringsplaner for nevnte forhåndslagrede materiell som amerikanske styrker har til hensikt å transportere eller forhåndslagre på norsk territorium, samt med hensyn til amerikanske kontraktører og norske kontraktører som utfører disse leveransene.
2. Det forhåndslagrede materiellet tilhørende de amerikanske styrkene og fasilitetene eller deler av fasilitetene som er utpekt til oppbevaring av slikt forhåndslagret materiell, skal utelukkende brukes av amerikanske styrker. Amerikanske styrker skal ha eksklusiv kontroll over tilgangen til, bruken av og råderetten over nevnte forhåndslagrede materiell, og skal ha uhindret rett til å fjerne nevnte forhåndslagrede materiell fra norsk territorium når de måtte ønske.
3. Amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører skal ha rett til uhindret tilgang til og bruk av lagringsfasiliteter for alt som har med forhåndslagring og oppbevaring av forhåndslagret materiell å gjøre, herunder levering, forvaltning, kontroll, bruk, vedlikehold og fjerning av slikt forhåndslagret materiell, uavhengig av om disse lagringsfasilitetene er omforente områder eller ikke. Luftfartøyer, kjøretøyer og fartøyer som brukes av eller for amerikanske styrker, skal ha tilgang til norske lufthavner og sjøhavner og andre avtalte steder for levering, oppbevaring, vedlikehold og fjerning av amerikanske styrkers forhåndslagrede materiell fra norsk territorium.
4. Partene skal ved behov konsultere hverandre om aktiviteter i henhold til denne artikkelen.
5. Det er ingenting i denne artikkelen som endrer den norske basepolitikken eller norsk politikk med hensyn til lagring eller utplassering av kjernefysiske våpen på norsk territorium.

ARTIKKEL V EIENDOMSRETT

1. Alle bygninger, ikke-flyttbare konstruksjoner og fastmonterte byggelementer i omforente områder, herunder de som er endret eller utbedret av amerikanske styrker, skal forbli norsk eiendom. Alle slike bygninger, konstruksjoner og byggelementer som oppføres av amerikanske styrker, skal bli norsk eiendom når de er oppført, men skal brukes av amerikanske styrker inntil amerikanske styrker ikke lenger har behov for dem.
2. Omforente områder, eller deler av slike områder, herunder bygninger, ikke-flyttbare konstruksjoner og byggelementer oppført av amerikanske styrker som ikke lenger brukes av amerikanske styrker, skal overdras uten heftelser til Norge, under forutsetning av at overdragelsen ikke medfører kostnader for USA. Partene eller de administrative representantene skal konsultere hverandre med hensyn til vilkår for overdragelse av omforente områder, herunder med hensyn til mulig erstatning for en eventuell restverdi partene er blitt enige om for utbedringer eller byggevirkksomhet utført av USA.
3. Amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører skal beholde rett til alt av varer, utstyr, materiell, forsyninger, flyttbare konstruksjoner og annet løsøre de har importert til eller skaffet seg på norsk territorium i forbindelse med denne avtalen, med mindre og inntil de oppgir denne retten.
4. Partene eller deres administrative representanter kan konsultere hverandre med hensyn til mulig overdragelse eller kjøp av de amerikanske styrkenes utstyr som anses som overskuddsutstyr av USA i henhold til amerikanske lover og forskrifter.

ARTIKKEL VI SIKKERHET

1. Norge skal treffe nødvendige tiltak for å sørge for beskyttelse av og sikkerheten til amerikanske styrker, amerikanske kontraktører, norske kontraktører, medfølgende og forhåndslagret materiell samt beskyttelse av og sikkerheten til offisiell amerikansk informasjon. For å ivareta dette ansvaret skal norske og amerikanske forsvarsmyndigheter samarbeide tett for å sørge for at sikkerhet og beskyttelse er ivaretatt.
2. Amerikanske styrker skal koordinere sikkerhetsplaner med norske myndigheter.
3. I samsvar med artikkel VII nr. 10 i NATO SOFA og i henhold til nr. 4 i denne artikkelen for sivile deler av omforente områder, har amerikanske styrker rett til å utøve nødvendige rettigheter og myndighet innenfor omforente områder for amerikanske styrkers bruk, drift, forsvar av eller kontroll over omforente områder ved å treffe egnede og forholdsmessige tiltak, herunder tiltak som er nødvendige for å opprettholde eller gjenopprette orden og beskytte amerikanske styrker, amerikanske kontraktører, norske kontraktører og medfølgende.
4. I umiddelbar nærhet av omforente områder og innenfor sivile deler av omforente områder, skal norske myndigheter treffe nødvendige tiltak for å sikre amerikanske styrkers bruk, drift, forsvar av og kontroll over omforente områder. I ekstraordinære tilfeller og i overensstemmelse med omforente sikkerhetsplaner kan amerikanske styrker treffe nødvendige og forholdsmessige tiltak for å opprettholde eller gjenopprette sikkerhet, forsvar av og gjennomføring av amerikanske styrkers operasjoner.

ARTIKKEL VII INN- OG UTREISE

1. Norge skal ikke kreve medunderskrift av reiseordrer etter artikkel III nr. 2 bokstav b) i NATO SOFA.
2. I samsvar med NATO SOFA skal Norge ikke kreve pass eller visum ved innreise til og utreise fra norsk territorium for medlemmer av styrken som har det påkrevde personlige identitetskortet og en gyldig reiseordre. Videre skal Norge ikke kreve visum for innreise til og utreise fra norsk territorium for medlemmer av det sivile elementet, medfølgende og amerikanske kontraktører som har gyldig pass og identitetskort utstedt av det amerikanske forsvarsdepartementet, en offisiell reiseordre eller et autorisasjonsbevis utstedt av ansvarlig myndighet i USA. Norske myndigheter skal gjøre de antegnelser som er nødvendige i henhold til norsk lov, i passet til medlemmer av det sivile elementet, amerikanske kontraktører og medfølgende.
3. Amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører skal være unntatt fra lovgivning om registrering og kontroll av utlendinger.
4. Dersom et medlem av de amerikanske styrkene dør eller overføres fra norsk territorium, skal medfølgende til det nevnte medlemmet fortsatt ha status som medfølgende i henhold til denne avtalen i nitti (90) dager etter dødsfallet eller overføringen. Dersom medfølgende barn er registrert ved en utdanningsinstitusjon på norsk territorium før medlemmets dødsfall eller overføring, skal de medfølgende fortsatt ha status som medfølgende i minst tretti (30) kalenderdager etter at skoleåret er avsluttet eller etter at de medfølgende er utskrevet fra utdanningsinstitusjonen.

ARTIKKEL VIII LOGISTIKKSTØTTE

1. Norge skal bestrebe seg på, idet det tas hensyn til interne nasjonale krav og tilgjengelig kapasitet, etter anmodning å levere logistikkstøtte til amerikanske styrker for gjennomføringen av aktiviteter i henhold til denne avtalen.
2. Hvis mulig skal slik logistikkstøtte ytes og kostnaden for støtten tilbakebetales, i samsvar med eksisterende avtaler eller ordninger, herunder ACSA, med mindre partene har blitt enige om noe annet.
3. For logistikkstøtte som ikke omfattes av nr. 2 i denne artikkelen, skal amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører betale en rimelig pris for logistikkstøtte som er bestilt og mottatt i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen. Norge skal i den forbindelse behandle amerikanske styrker på en måte som ikke er mindre gunstig enn den behandlingen som gis norske væpnede styrker, herunder ved å ikke kreve en høyere pris fra amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører enn den som kreves fra norske væpnede styrker for logistikkstøtte, med fratrekk for skatter, avgifter og lignende gebyrer.

ARTIKKEL IX

KJØRETØYER

1. Norske myndigheter skal akseptere amerikanske militære og sivile myndigheters registrering og lisensiering av motorvogner og tilhengere tilhørende amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og medfølgende. Etter anmodning fra amerikanske forsvarsmyndigheter skal norske myndigheter kostnadsfritt utstede kjennemerke for ikke-taktiske tjenestekjøretøyer tilhørende amerikanske styrker i samsvar med prosedyrer fastsatt for norske væpnede styrker, og norske kjennemerker som ikke skiller seg fra de som utstedes til den norske befolkning for øvrig, for private motorvogner tilhørende medlemmer av amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og medfølgende. Denne bestemmelsen skal gjennomføres i samsvar med omforente prosedyrer.
2. Amerikanske forsvarsmyndigheter skal treffe passende sikkerhetstiltak med hensyn til motorvogner og tilhengere registrert og lisensiert av dem eller brukt av amerikanske styrker på norsk territorium.

ARTIKKEL X

LISENSER OG FØRERRETTIGHETER

1. Førerkort eller annen tillatelse som er utstedt av amerikanske myndigheter til et medlem av de amerikanske styrkene eller en amerikansk kontraktør, og som gir innehaveren rett til å bruke styrkens kjøretøyer, fartøyer eller luftfartøyer, skal være gyldig for slik bruk på norsk territorium.
2. Norske myndigheter skal godta som gyldig, uten førerprøve eller gebyr, førerkort utstedt av USA, amerikanske delstater eller politiske underavdelinger av disse, for bruk av private motorvogner av medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende og amerikanske kontraktører. Det skal ikke være påkrevd med internasjonalt førerkort.
3. Norge skal ikke kreve at medlemmer av amerikanske styrker eller amerikanske kontraktører skaffer seg kompetansebevis utstedt av Norge i forbindelse med levering av tjenester i tilknytning til denne avtalen til amerikanske styrker, medfølgende, amerikanske kontraktører og andre personer som partene er blitt enige om, under forutsetning av at de innehar gyldig amerikansk kompetansebevis, kompetansebevis fra en medlemsstat i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde eller andre egnede faglige kvalifikasjoner godkjent av amerikanske myndigheter.

ARTIKKEL XI

FORFLYTNING AV LUFTFARTØYER, FARTØYER OG KJØRETØYER

1. I samsvar med gjeldende klareringer gitt av norske myndigheter etter anmodninger gjort i henhold til omforente prosedyrer, kan luftfartøyer, fartøyer og kjøretøyer som brukes av eller utelukkende for amerikanske styrker, reise inn og ut av og forflytte seg fritt på norsk territorium, samt utføre særskilte aktiviteter, herunder, men ikke begrenset til, lufttanking. Nevnte luftfartøyer, fartøyer og kjøretøyer skal overholde gjeldende regler for sikkerhet og ferdsel i lufta, til sjøs og på land.
2. Klarering til å reise gjentatte ganger for uspesifiserte formål inn og ut av og forflytte seg fritt på norsk territorium skal gis med en varighet på høyst ett år av gangen, og skal ikke gjelde for Svalbard, Jan Mayen og Bouvetøya.
3. Det skal ikke gjennomføres ombordstigning eller kontroll av luftfartøyer, fartøyer og kjøretøyer som brukes av eller utelukkende for amerikanske styrker, uten etter samtykke fra USA.
4. Luftfartøyer som brukes av eller utelukkende for amerikanske styrker, skal ikke være pålagt luftfartsavgift, andre avgifter eller gebyrer, som overflygingsavgift, underveisavgift eller terminalavgift, og skal ikke være pålagt landings- og parkeringsavgift ved statseide og -drevne landingsplasser på norsk territorium.
5. Fartøyer som brukes av eller utelukkende for amerikanske styrker, skal ikke være pålagt losavgift, omlastingsavgift, havneavgift eller lignende avgifter ved statseide og -drevne havner på norsk territorium.
6. Amerikanske styrker, og amerikanske kontraktører og norske kontraktører som handler på vegne av amerikanske styrker, skal betale en rimelig pris for tjenester som er bestilt og mottatt, til satser som ikke er mindre gunstige enn de som kreves fra norske væpnede styrker, minus skatter, avgifter og lignende gebyrer.

ARTIKKEL XII STRAFFERETTSLIG JURISDIKSJON

1. For å avgjøre om en påstått lovovertrедelse følger av en handling eller unnlatelse foretatt under utførelse av tjenesteplikter av et medlem av de amerikanske styrkene, i henhold til artikkel VII nr. 3 bokstav a) ii) i NATO SOFA, skal en avgjørelse fra de rette amerikanske forsvarsmyndighetene på norsk territorium om at nevnte handling eller unnlatelse ble foretatt under utførelse av tjenesteplikter, utgjøre et avgjørende bevis på dette faktum. Norske myndigheter kan framlegge opplysninger som har betydning for avgjørelsen om tjenesteplikt, og amerikanske myndigheter skal fullt ut ta hensyn til de nevnte opplysningene, og partene skal konsultere hverandre så snart det er praktisk mulig. Dersom norske myndigheter mener omstendighetene krever en gjennomgang av avgjørelsen om tjenesteplikt, beholder norske myndigheter muligheten til å be om bekreftelse fra overordnede amerikanske myndigheter.
2. Norge frafaller førsteretten til å utøve strafferettslig jurisdiksjon over medlemmer av amerikanske styrker som fastsatt ved artikkel VII nr. 3 bokstav c) i NATO SOFA. I særlige tilfeller som norske myndigheter mener omfatter spesielle omstendigheter, kan norske myndigheter trekke tilbake frafallet ved å legge fram en skriftlig erklæring til ansvarlige amerikanske forsvarsmyndigheter ikke senere enn tretti (30) dager etter at underretningen beskrevet i nr. 3 i denne artikkelen er mottatt.
3. Med forbehold for særskilte ordninger som kan gjelde for mindre lovovertrедelser, skal amerikanske forsvarsmyndigheter underrette norske myndigheter så snart det er praktisk mulig om ethvert tilfelle som faller inn under bestemmelsene i nr. 2 i denne artikkelen.
4. Når et medlem av de amerikanske styrkene, eller en medfølgende, blir gjenstand for straffeforfølging av norske myndigheter, skal jurisdiksjonen utøves av norske ordinære domstoler.
5. Medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende skal ikke rettsforfølges *in absentia* uten etter samtykke.
6. Idet det anerkjennes at Norge har rett til å gjennomføre nødvendige etterforskingsskritt ved påståtte lovovertrедelser, skal partenes ansvarlige myndigheter samarbeide om gjennomføringen av alle nødvendige undersøkelser av de påståtte lovovertrедelsene, som nevnt i artikkel VII nr. 6 bokstav a) i NATO SOFA.

ARTIKKEL XIII VARETEKT OG TILGANG

1. Norske myndigheter skal underrette amerikanske forsvarsmyndigheter umiddelbart når et medlem av de amerikanske styrkene, eller en medfølgende, blir anholdt eller holdt i varetekt av norske myndigheter. Amerikanske forsvarsmyndigheter skal etter anmodning, og koordinert med norske myndigheter, straks få tilgang til det nevnte medlemmet eller medfølgende. Amerikanske styrker skal gis tillatelse til å være til stede under rettsprosessen, herunder i avhør av det nevnte medlemmet eller dets medfølgende av norske myndigheter.
2. Et medlem av de amerikanske styrkene eller en medfølgende som er under etterforskning eller venter på å bli stilt for retten av norske myndigheter, skal forbli under amerikanske forsvarsmyndigheters kontroll, eller overleveres til disse, dersom de nevnte myndighetene anmoder om det, til rettergangen, inkludert ankebehandling, er endelig avsluttet. I slike tilfeller skal amerikanske forsvarsmyndigheter sørge for at medlemmet av styrken er til stede under den nevnte rettergangen. Amerikanske forsvarsmyndigheter skal bare be om at et medlem av det sivile elementet eller en medfølgende forblir under amerikanske myndigheters kontroll eller overleveres til disse, dersom nevnte myndigheter er i stand til å sørge for at nevnte personer er til stede under den nevnte rettergangen. I saker som norske myndigheter mener omfatter spesielle omstendigheter i henhold til artikkel XII i denne avtalen, skal amerikanske forsvarsmyndigheter ta tilbørlig hensyn til norske myndigheters anmodning om kontroll av et medlem av de amerikanske styrkene eller en medfølgende fram til rettergangen er endelig avsluttet. Dersom den norske rettergangen ikke er avsluttet innen ett (1) år, opphører de amerikanske forsvarsmyndighetenes plikter i henhold til dette punktet. Denne fristen kan forlenges med seks (6) måneder etter avtale mellom amerikanske forsvarsmyndigheter og norske myndigheter. Forlengelsen skal gis, med mindre dette går utover den anklagedes rett til å få behandlet saken innen rimelig tid. Enhver ytterligere forlengelse krever enighet mellom partene.
3. Tid som er tilbragt under frihetsberøvelse pålagt av norske myndigheter eller amerikanske forsvarsmyndigheter, skal trekkes fra en fengselsdom som eventuelt blir idømt i samme sak.
4. Med mindre partene er blitt enige om noe annet, skal fengselsstraff idømt av en norsk domstol for et medlem av de amerikanske styrkene, eller en medfølgende, sones i en eller flere norske straffeinstitusjoner som partene har utpekt for dette formålet. Norske myndigheter skal tillate at amerikanske forsvarsmyndigheter besøker de nevnte personene utenfor vanlige besøkstider og gir vedkommende bistand med hensyn til helse, velferd og moral, slik som klær, mat, sengetøy, lege- og tannlegetjenester og religiøs rådgivning etter koordinering med rette norske offentlige instanser. Norske myndigheter skal tillate at familiemedlemmer besøker de nevnte personene i samsvar med vanlige besøkstider, og eventuelt også etter egen avtale, og gir vedkommende nødvendig bistand med hensyn til helse, velferd og moral etter koordinering med rette norske offentlige instanser.

ARTIKKEL XIV DISIPLINÆRMYNDIGHET

1. Amerikanske forsvarsmyndigheter skal være ansvarlig for å opprettholde disiplinen blant amerikanske styrker og kan for dette formål utøve politimyndighet over omforente områder og andre leirer, etablissementer eller lokaler der styrkene befinner seg som et resultat av denne avtalen, eller enhver annen avtale eller ordning.
2. Dersom omforente områder eller andre leirer, etablissementer eller lokaler, eller deler av disse, brukes i fellesskap med norske væpnede styrker, skal partenes ansvarlige myndigheter fastsette koordineringsprosedyrer for utøvelse av politimyndighet over de nevnte områdene som brukes i fellesskap.
3. Idet det anerkjennes at Norge har suveren rettshåndhevelsesmyndighet innenfor norsk territorium, kan amerikanske forsvarsmyndigheter tillate bruk av militærpolitienheter for å opprettholde disiplinen blant amerikanske styrker i miljøer nær militærfasiliteter og områder der amerikanske styrker befinner seg, i samsvar med omforente prosedyrer og koordinert med norske offentlige instanser.

ARTIKKEL XV RETTSKRAV

1. Medlemmer av de amerikanske styrkene, herunder det sivile elementet, skal ikke være gjenstand for sivile rettskrav eller administrative sanksjoner som følge av de nevnte medlemmenes handlinger eller unnlatelser foretatt i forbindelse med utføring av tjenesteplikter. De nevnte kravene kan framlegges for norske myndigheter og behandles i samsvar med bestemmelsene i artikkel VIII i NATO SOFA.
2. I denne artikkelen menes med «sivilt element» alle personer, uavhengig av nasjonalitet eller bosted, som er arbeidstakere hos amerikanske myndigheter og i sin stilling utfører tjenesteplikter pålagt av amerikanske styrker, men skal ikke omfatte amerikanske kontraktører, norske kontraktører, eller arbeidstakere hos slike kontraktører, eller ikke-kommersielle organisasjoner, uavhengig av deres nasjonalitet eller bosted.
3. For å avgjøre om et mulig erstatningsansvar har oppstått som følge av en handling eller unnlatelse foretatt under utføring av tjenesteplikter av et medlem av de amerikanske styrkene, herunder det sivile elementet, skal en erklæring fra de rette amerikanske forsvarsmyndighetene på norsk territorium om at nevnte handling eller unnlatelse ble foretatt under utføring av tjenesteplikter, utgjøre et avgjørende bevis på dette faktum. Norske myndigheter har muligheten til å anmode om bekreftelse fra en overordnet amerikansk forsvarsenhet.
4. Det skal ikke avsies uteblivelsesdom mot eller treffes tiltak som er i strid med interessene til medlemmer av amerikanske styrker, herunder det sivile elementet, når deres tjenesteplikter eller behørig bemyndiget fravær midlertidig hindrer deres deltakelse i sivile rettsprosesser. Dersom disse bestemmelsene fører til en utilbørlig forsinkelse i sivile rettsprosesser, skal amerikanske forsvarsmyndigheter etter anmodning fra norske myndigheter umiddelbart informere om forventet returdato for medlemmet.

ARTIKKEL XVI

AVGIFTSFRITAK FOR OFFISIELLE ANSKAFFELSER

1. I tråd med prinsippene i 1950-avtalen og i samsvar med 1952-avtalen, sammenholdt med de spesifikke fritakene nedfelt i avtalene med hensyn til merverdiavgift («mva.»), omsetningsavgift, forbruksavgift, særavgifter, og lignende og etterfølgende avgifter, skal anskaffelser av eller for amerikanske styrker av varer, materiell, forsyninger, tjenester, utstyr og annen eiendom som a) er anskaffet for i siste instans å brukes av amerikanske styrker, b) skal forbrukes for å oppfylle en kontrakt med eller på vegne av amerikanske styrker, eller c) skal innlemmes i gjenstander eller fasiliteter som brukes av amerikanske styrker, være fritatt for avgift. Amerikanske myndigheter skal framlegge for norske myndigheter behørig erklæring på at nevnte varer, materiell, forsyninger, tjenester, utstyr og andre eiendeler er til amerikanske styrker.
2. Fritaket skal få anvendelse for anskaffelser nevnt i nr. 1 i samsvar med omforente prosedyrer. Fritaket skal få anvendelse på kjøpstidspunktet, dersom transaksjonen er ledsaget av den behørige erklæringen nevnt i nr. 1 over. For alle andre kjøp, eller dersom selger ikke er i stand til å gi et slikt fritak på kjøpstidspunktet, skal fritaket innvilges ved refusjon innen tretti (30) dager etter at anmodningen er mottatt.

ARTIKKEL XVII PERSONLIGE SKATTE- OG AVGIFTSFRITAK

1. I tråd med prinsippene i 1950-avtalen og 1952-avtalen skal medlemmer av amerikanske styrker og deres medfølgende ikke være pålagt å betale skatt, avgifter, lisensgebyrer eller andre lignende gebyrer, herunder mva., på norsk territorium på kjøp, eierskap, besittelse, bruk, overføring dem imellom eller overføring i forbindelse med dødsfall, av løsøre importert til norsk territorium eller anskaffet der for personlig bruk. Fritaket skal få anvendelse i samsvar med omforente prosedyrer. Medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende som eier eller bruker mottakerapparater for radio-, fjernsyns- og internettenheter på norsk territorium, skal være fritatt for skatt, gebyrer, lisensavgifter eller lignende avgifter tilknyttet nevnte eierskap eller bruk. Kjøretøyer som eies av medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende, skal være unntatt norsk veiavgift, registrerings- eller lisensavgift og lignende gebyrer. Fritaket gjelder ikke betaling av bompenger som betales av privatpersoner for bruk av veier, broer og tunneler.
2. Fritaket for skatt på inntekt fastsatt i artikkel X i NATO SOFA får også anvendelse for
 - a) inntekt mottatt av medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og arbeidstakere hos amerikanske kontraktører som ikke er norske statsborgere eller til vanlig bosatt på norsk territorium, mottatt gjennom ansettelse hos organisasjonene nevnt i artikkel II nr. 3 i denne avtalen og virksomhet behandlet i artikkel XXI og XXII i denne avtalen,
 - b) inntekt mottatt av medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende fra privatpersoner, foretak eller enheter, unntatt fra norske privatpersoner, foretak eller enheter som har skattemessig tilhold i Norge.
 - c) lønn og andre lignende godtgjørelser mottatt av arbeidstakere hos amerikanske kontraktører som befinner seg på norsk territorium utelukkende for å oppfylle en kontrakt eller en underkontrakt for amerikanske styrker for arbeid i henhold til nevnte kontrakt eller underkontrakt, samt inntekt mottatt av nevnte arbeidstakere hos amerikanske kontraktører fra privatpersoner, foretak eller enheter, unntatt fra norske privatpersoner, foretak eller enheter som har skattemessig tilhold i Norge. Partene har til hensikt å konsultere hverandre i den grad det er nødvendig for å arbeide for det felles mål å forebygge at amerikanske kontraktører misbruker rettighetene de er innvilget i henhold til dette punktet.
3. Bestemmelsene i norske lover og forskrifter som gjelder en arbeidsgivers eller selvstendig næringsdrivendes plikt til å holde tilbake eller forhåndsbetale inntektsskatt og trygde- og pensjonspremier, skal ikke få anvendelse på inntekt som er fritatt fra skatt i Norge.

ARTIKKEL XVIII

IMPORT OG EKSPORT TIL OFFISIELL BRUK

1. I tråd med prinsippene i 1950-avtalen og 1952-avtalen, sammenholdt med de spesifikke unntakene nedfelt i avtalene, og med henvisning til artikkel XI i NATO SOFA, skal varer, materiell, forsyninger, utstyr og annen eiendom som a) er importert av amerikanske styrker, b) i siste instans skal brukes av eller for amerikanske styrker, herunder for å støtte militære velferdstjenester fastsatt i artikkel XXI og XXII i denne avtalen, c) skal brukes eller forbrukes for å oppfylle en kontrakt med eller på vegne av amerikanske styrker eller d) skal innlemmes i gjenstander eller fasiliteter som brukes av amerikanske styrker, kunne importeres til norsk territorium tollfritt, uten import- eller registreringsavgift og andre lignende gebyrer og avgifter, herunder, men ikke begrenset til, forbruksavgift, særavgifter og mva.
2. Varene, materiellet, forsyningene, utstyret og annen eiendom nevnt i nr. 1 i denne artikkelen skal være fritatt enhver skatt eller andre gebyrer og avgifter som vanligvis ville vært ilagt ved import eller anskaffelse, og skal være fritatt norsk eksportavgift ved eksport.
3. Partene skal i nødvendig grad samarbeide for å sørge for at det bare importeres en rimelig mengde varer, materiell, forsyninger, utstyr og annen eiendom. Amerikanske styrker skal framlegge for norske myndigheter en behørig erklæring som fastsatt i artikkel XI nr. 4 i NATO SOFA som bekreftelse på at nevnte varer, materiell, forsyninger, utstyr og annen eiendom omfattes av fritakene fastsatt i denne artikkelen. Deponering av erklæringen skal godkjennes i stedet for tollkontroll av norske myndigheter av gjenstandene importert og eksportert av eller for amerikanske styrker i henhold til denne artikkelen. Når varer, materiell, forsyninger, utstyr og annen eiendom importeres av amerikanske kontraktører eller norske kontraktører i henhold til bestemmelsene i denne artikkelen, skal amerikanske styrker kreve at de nevnte kontraktørene bruker disse gjenstandene utelukkende for å oppfylle kontrakter med amerikanske styrker.

ARTIKKEL XIX

IMPORT OG EKSPORT TIL PERSONLIG BRUK

1. Medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører kan toll- og avgiftsfritt importere personlige effekter, innbo, private kjøretøyer og andre varer beregnet for personlig bruk eller til bruk i husholdningen under oppdragets varighet på norsk territorium. Dette privilegium skal ikke bare gjelde for varer som eies av de nevnte personene, men også for varer som sendes dem som gave, eller som leveres til dem for å oppfylle kontrakter inngått med personer som ikke er bosatt på norsk territorium. Dette punktet skal gjennomføres i samsvar med omforente prosedyrer.

2. Varene nevnt i nr. 1 i denne artikkelen og andre varer som er anskaffet toll- og/eller avgiftsfritt, kan selges eller på annen måte overdras til personer på norsk territorium. Sluttmottakeren skal være ansvarlig for å betale eventuelle skyldige avgifter som et resultat av overdragelse til en person som ikke har rett til å importere slike varer. Medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører kan fritt overdra eiendom nevnt i nr. 1 i denne artikkelen seg i mellom, og slike overdragelser skal være toll- og/eller avgiftsfrie. Amerikanske styrker skal føre oversikt over de nevnte overdrageisene av toll- eller avgiftsfrie handelsvarer. Norske myndigheter skal godkjenne behørig innsendte politirapporter som avgjørende bevis på at toll- og avgiftsfrie varer tilhørende medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører er blitt stjålet, og dermed frita enkeltpersoner fra ethvert krav om betaling av toll eller avgifter.

3. Medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører kan toll- og avgiftsfritt re-eksportere (eller eksportere) enhver vare de har importert til (eller anskaffet på) norsk territorium i løpet av tjenestetiden.

ARTIKKEL XX

PROSEDYRER FOR TOLLBEHANDLING

1. Norge skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre en enkel og rask tollbehandling av importerte og eksporterte varer beskrevet i denne avtalen. Enhver tollkontroll skal gjennomføres så raskt som mulig.
2. Tollkontroll i henhold til denne avtalen skal gjennomføres i samsvar med prosedyrer som norske myndigheter og amerikanske styrker er blitt enige om. Enhver tollkontroll norske tollmyndigheter utfører på innkommende eller utgående personlige eiendeler tilhørende medlemmer av de amerikanske styrkene eller medfølgende, skal gjennomføres når eiendelene leveres til eller hentes fra personens bosted eller i samsvar med omforente prosedyrer.
3. Offisiell amerikansk informasjon kan importeres til og eksporteres fra norsk territorium uten tollkontroll. Offisiell amerikansk informasjon skal være behørig merket og godkjent som informasjon av ansvarlige amerikanske forsvarsmyndigheter.
4. For å forebygge misbruk av rettighetene som er innvilget i henhold til tollbestemmelsene i NATO SOFA og denne avtalen, skal amerikanske forsvarsmyndigheter treffe nødvendige tiltak ved fasiliteter der amerikanske styrker befinner seg. Amerikanske forsvarsmyndigheter og norske myndigheter skal samarbeide om å etterforske ethvert påstått brudd på tollreglene.

ARTIKKEL XXI

MILITÆRE VELFERDSTJENESTER

1. Amerikanske styrker kan etablere militære vareutsalg, dagligvareforretninger, andre utsalgssteder, militære messer, sentre for sosialt samvær og opplæring samt områder for fritidsaktiviteter på norsk territorium på steder partene er blitt enige om kan brukes av medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og andre kategorier av autorisert personell som partene er blitt enige om. Amerikanske forsvarsmyndigheter kan selv drive og opprettholde de ovennevnte militære velferdstjenestene eller inngå avtale med andre organisasjoner om driften.
2. Amerikanske styrker kan inngå avtaler med finansforetak om å tilby banktjenester og andre finansielle tjenester på norsk territorium for formål under denne avtalen utelukkende til bruk for amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og medfølgende, i henhold til det amerikanske forsvarsdepartementets gjeldende bankprogram for militære oversjøiske styrker eller lignende rammeverk i framtiden, herunder, men ikke begrenset til, å legge til rette for kontantuttak og innskudd, fakturabetaling, pengeoverføringer og nettbaserte tjenester.
3. Virksomhet og organisasjoner som er nevnt i denne artikkelen, skal innrømmes de samme toll- og avgiftsfritakene som innrømmes amerikanske styrker. Med full respekt for norske lover og forskrifter skal nevnte virksomhet, og organisasjoner, betjenes og drives utelukkende i samsvar med amerikanske lover og forskrifter. Nevnte virksomhet og organisasjoner skal ikke være pålagt å innkreve eller betale skatt eller andre avgifter for aktiviteter som er tilknyttet driften.
4. Amerikanske styrker skal treffe nødvendige tiltak for å hindre at varer og eiendeler som er importert til eller anskaffet på norsk territorium av virksomhetene eller organisasjonene nevnt i nr. 1 og 2 i denne artikkelen, selges til personer som ikke har tillatelse til å handle med de nevnte virksomhetene eller organisasjonene.

ARTIKKEL XXII

MILITÆRE POSTKONTORER

1. Amerikanske styrker kan etablere, betjene og drive militære postkontorer til bruk for amerikanske styrker, medfølgende, amerikanske kontraktører og andre kategorier av autorisert personell som partene er blitt enige om.
2. Post som er postlagt på de nevnte kontorene, kan være stemplet med amerikanske stempler.
3. Idet det sedvanerettslige prinsipp om territorial suverenitet anerkjennes skal offisiell post til amerikanske styrker være unntatt fra kontroll, gjennom søking eller beslag.
4. Amerikanske forsvarsmyndigheter skal treffe egnede og nødvendige tiltak ved de militære postkontorene for å unngå at medlemmer av amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører urettmessig importerer varer til norsk territorium.

ARTIKKEL XXIII VALUTA OG VEKSLING

1. Amerikanske styrker skal ha rett til å importere, eksportere og bruke amerikansk valuta eller finansielle instrumenter pålydende amerikansk valuta uansett beløp.
2. Amerikanske forsvarsmyndigheter kan gi ut til eller veksle for medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende, valuta eller finansielle instrumenter pålydende valuta, gyldig i
 - a) USA,
 - b) Norge,
 - c) euro-sonen og
 - d) ethvert annet land, i den grad det er nødvendig for autoriserte reiser, herunder reiser ved tjenestefri.
3. Medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende kan
 - (a) importere og eksportere amerikansk valuta og finansielle instrumenter pålydende amerikansk valuta, og
 - (b) eksportere fra norsk territorium enhver valuta og ethvert finansielt instrument pålydende enhver slik valuta, forutsatt at de nevnte amerikanske styrkene eller medfølgende enten har importert nevnte valuta eller finansielle instrumenter til norsk territorium eller mottatt nevnte valuta eller finansielle instrumenter fra amerikanske styrker.
4. Amerikanske forsvarsmyndigheter skal, etter konsultasjon med norske myndigheter, treffe nødvendige tiltak for å hindre misbruk av de rettighetene som følger av denne artikkelen og verne de norske valutareglene i den grad de gjelder for personell som omfattes av denne avtalen. Medlemmer av amerikanske styrker og medfølgende er forpliktet til å respektere valutalovene til hver av partene.

ARTIKKEL XXIV ARBEIDSKRAFT

Amerikanske styrker og organisasjoner som utfører de militære velferdstjenestene beskrevet i artikkel XXI og XXII i denne avtalen, kan rekruttere og ansette medfølgende og personer som har tillatelse til å arbeide på norsk territorium. Nevnte medfølgende trenger ikke arbeidstillatelse for ansettelse etter denne artikkel. USA gir ikke avkall på sin suverene immunitet med hensyn til ansettelse av slikt personell i henhold til denne avtalen, og ansettelsesprosedyrer skal beskrives i en gjennomføringsordning.

ARTIKKEL XXV KONTRAKTSPROSEDYRER

1. Amerikanske styrker kan inngå kontrakter om alt av varer, materiell, forsyninger, utstyr og tjenester (herunder byggevirksomhet) som skal leveres til eller utføres på norsk territorium uten begrensninger med hensyn til valg av kontraktør, leverandør eller person som leverer nevnte varer, materiell, forsyninger, utstyr eller tjenester. Amerikanske styrker skal fortrinnsvis bruke norske leverandører av varer, materiell, forsyninger, utstyr og tjenester i den grad det er praktisk mulig, i samsvar med amerikanske lover og forskrifter. Nevnte kontrakter skal utlyses, tildeles og forvaltes i samsvar med amerikanske lover og forskrifter. Tilbydere og kontraktører skal gis tydelig informasjon om gjeldende lover og forskrifter i utlysings- og kontraktsdokumentene.
2. Med hensyn til anskaffelse av varer, tjenester og forsyningstjenester skal Norge behandle amerikanske styrker på en måte som ikke er mindre gunstig enn den behandlingen som gis norske væpnede styrker.

ARTIKKEL XXVI AMERIKANSKE KONTRAKTØRER

1. Arbeidsvilkårene for ansettelse av amerikanske kontraktører skal fastsettes av amerikanske styrker i samsvar med gjeldende amerikanske lover og forskrifter og med respekt for norsk lov, i den grad dette ikke er uforenlig med de amerikanske styrkenes militære behov. Amerikanske kontraktører skal være unntatt norske lover og forskrifter med hensyn til lisensiering og registrering av foretak og selskaper utelukkende når det gjelder levering av varer og tjenester til amerikanske styrker på norsk territorium.

2. Arbeidstakere hos amerikanske kontraktører skal være fritatt fra kravet om norsk arbeidstillatelse for arbeid som utelukkende utføres i henhold til kontrakt med eller for amerikanske styrker. Amerikanske kontraktører skal være fritatt fra all selskapsskatt som utelukkende følger av levering av varer og tjenester til amerikanske styrker eller fra oppføring av fasiliteter for amerikanske styrker. Nevnte kontraktører skal ikke være pålagt å betale noen form for skatt på inntekt eller fortjeneste til stat eller kommune på den delen av inntekten eller fortjenesten som knytter seg til en kontrakt eller underkontrakt med amerikanske styrker. I den grad de er fritatt fra beskatning i Norge, skal amerikanske kontraktører og arbeidstakere hos amerikanske kontraktører ha fritak fra rapporteringsplikt.

ARTIKKEL XXVII

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

1. USA bekrefter at de vil respektere relevante norske lover om miljø, folkehelse, herunder veterinære og plantesanitære forhold, og sikkerhetsregler ved gjennomføring av amerikansk politikk. Norge bekrefter sin praksis om å gjennomføre lover, regler og standarder om miljø, folkehelse og sikkerhet idet det tas behørig hensyn til helsen og sikkerheten til amerikanske styrker, medfølgende og amerikanske kontraktører. Partene er enige om å ha en forebyggende heller enn en reaktiv tilnærming til miljøvern, folkehelse og sikkerhet. Partenes ansvarlige myndigheter vil konsultere hverandre i saker om miljø, folkehelse og sikkerhet.
2. For å bistå med miljømessig forsvarlig håndtering av farlig avfall skal Norge utpeke en enhet som ansvarlig myndighet for de underretningene som kreves i henhold til Basel-konvensjonen vedrørende kontroll med transport av farlig avfall, vedtatt i Basel 22. mars 1989, med gjennomføringslovgivning. Amerikanske styrker skal framlegge opplysninger som er nødvendige for at Norge skal kunne overholde nevnte forpliktelser.

ARTIKKEL XXVIII

FORSYNINGSTJENESTER OG KOMMUNIKASJON

1. Amerikanske styrker, amerikanske kontraktører og norske kontraktører skal ha adgang til å bruke vann, elektrisitet og andre offentlige forsyningstjenester i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen, til vilkår, herunder priser og gebyrer, som ikke er mindre gunstige enn de som tilbys norske væpnede styrker eller Norge under tilsvarende omstendigheter, uten skatter eller andre offentlige avgifter eller gebyrer. Amerikanske styrkers kostnader skal være lik deres pro rata-andel av bruken av slike forsyningstjenester.
2. Partene anerkjenner at det kan være nødvendig for amerikanske styrker å bruke radiospektrumet i forbindelse med aktiviteter i henhold til denne avtalen. USA skal ha adgang til å bruke sitt eget telekommunikasjonssystem (slik «telekommunikasjon» er definert i Den internasjonale teleunions konstitusjon og konvensjon fra 1992). Dette skal inkludere retten til å anvende de midler og tjenester som er nødvendige for å sørge for full evne til å bruke telekommunikasjonssystemer, og retten til å benytte alle nødvendige radiospektra for dette formål. Bruk av radiospektrumet skal være kostnadsfritt for USA. Amerikanske styrker skal koordinere bruken av frekvenser med den norske administrative representanten med mindre presserende operasjonelle behov ikke tillater en slik koordinering.

ARTIKKEL XXIX GJENNOMFØRING OG TVISTER

1. Alle forpliktelser i henhold til denne avtalen skal være betinget av at nødvendig finansiering er tilgjengelig for disse formålene.
2. Dersom det anses hensiktsmessig kan partene eller deres administrative representanter inngå implementeringsavtaler eller -ordninger for å gjennomføre bestemmelsene i denne avtalen.
3. De administrative representantene skal konsultere hverandre ved behov for å sørge for at denne avtalen gjennomføres på behørig vis. De administrative representantene skal utvikle prosedyrer for konsultasjon med sine respektive medarbeidere om alle saker som gjelder en effektiv gjennomføring av denne avtalen.
4. Tvister om tolking eller anvendelse av avtalen skal løses på lavest mulig nivå og, om nødvendig, løftes opp til de administrative representantene for vurdering og løsning. Tvister som ikke kan løses av de administrative representantene, skal overføres til partene for konsultasjon og løsning, når det er hensiktsmessig.
5. Tvister og andre saker som det konsulteres om i henhold til denne avtalen, skal ikke henvises til nasjonale domstoler, internasjonale domstoler, tribunaler eller lignende organer eller til en tredjepart for avgjørelse.

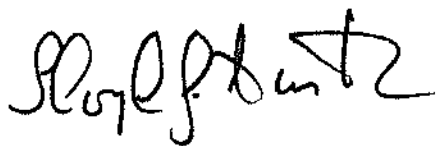
ARTIKKEL XXX
IKRAFTTREDELSE, ENDRING OG VARIGHET

1. Denne avtalen skal tre i kraft på datoen for den siste noten i utveksling av noter mellom partene som angir at hvert part har fullført sine interne prosedyrer som er nødvendig for at denne avtalen skal tre i kraft.
2. Avtalen kan endres ved skriftlig avtale mellom partene.
3. Denne avtalen skal gjelde for en innledende periode på ti (10) år. Etter den innledende perioden skal den fortsatt være i kraft, men kan sies opp av hver av partene med ett (1) års skriftlig varsel til den annen part gjennom diplomatiske kanaler.
4. Vedlegg A skal utgjøre en integrert del av denne avtalen og kan endres ved skriftlig avtale mellom partene eller deres administrative representanter.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er behørig bemyndiget av sine respektive regjeringer, undertegnet denne avtalen.

UTFERDIGET i Washington, Amerikas forente stater, den 31. mars 2021, og Oslo, Norge, den 16. april 2021, i to eksemplarer på engelsk og norsk, der hver tekst har samme gyldighet.

**FOR AMERIKAS FORENTE
STATERS REGJERING:**

FOR KONGERIKET NORGES REGJERING:

VEDLEGG A

Omforente områder

- Rygge militære flystasjon og flyoperative flater
- Sola militære flystasjon og flyoperative flater
- Evenes militære flystasjon og flyoperative flater
- Ramsund orlogsstasjon